

A SZENTLÉLEK CSELEKVŐ JELENLÉTE AZ EGYHÁZ LITURGIÁJÁBAN

Dr. Kajtár Edvárd székfoglaló előadásának rövid összefoglalása

(2025. március 3)

„Azokban a napokban Mária útra kelt, és sietve elment a hegyek közé, Júda egyik városába. Bement Zakariás házába, és köszöntötte Erzsébetet. És történt, hogy amint Erzsébet meghallotta Mária köszöntését, felujjongott méhében a magzat, és Erzsébet eltelt Szentlélekkel.” (Lk 1, 39-41) Talán nem túlzás azt állítani, hogy erre az „Isten-tapasztalásra”, „Isten-érzésre” valamennyire minden hívő ember vágyakozik: átélni, „érezni” (!), hogy Isten cselekszik az életünkben; noha tudjuk, hogy ő akkor is cselekszik bennünk és velünk, ha ezt nem érezzük. Ennek alapvetően létrendi okai vannak: Isten mérhetetlenül felülmúlja az embert, így az ember érzékeit, érzékelési és tapasztalási képességét is. De ettől még az erre való igény sürgető erejű marad. Ha ez Erzsébetnek sikerült, vajon nekünk is lesz-e, lehet-e ilyenben részünk?

Az Isten és az ember közötti élő kapcsolatnak – és így Egyház liturgiájának is – a „működtetője” a Szentlélek, így ő az, aki – mint Szűz Mária és Szent Erzsébet életében – az Istennel való találkozás tapasztalhatóságának a „felelőse” is. Ezt hangsúlyozza Ferenc pápa is: „Az Egyház a Szentlélek által megvilágosítva kezdettől fogva megértette, hogy ami Jézusban látható volt, ami szemmel érzékelhető és kézzel megérinthető, szavai és gesztusai, a megtestesült Ige konkrétsága – minden átment öbelőle a szentségek ünneplésébe.” (*Desiderio desideravi* apostoli levél, 9) „Tudni kell, hogyan cselekszik a Szentlélek minden ünneplésben. Az ünneplés művészetének összhangban kell lennie a Lélek működésével.” (ugyanott, 49) Ezen elveket magamévá téve teológiai kutatásaimban már régóta szemlélem a Szentlélek és a liturgikus élet kapcsolatát; jelen székfoglaló előadásomban e megfigyeléseimből szeretnék néhányat a hallgatók elé tárni.

Az itt bemutatásra kerülő „szentlelkes szertartáselemzések” közös pontja a „vegyülés”; olyan rítusokat ismertetek a hallgatósággal, amelyekben különféle liturgikus-szentségtani elemek előírt „összevegyítése”, ezek: (a) a bor vegyítése egy cseppnyi vízzel a szentmisében a felajánláskor; (b) a konszekrált szentostya egy darabkájának behelyezése a konszekrált borbba az áldozás előtt a szentmisében; (c) az égő húsvéti gyertya megmerítése a keresztvízbe annak húsvéti megáldásakor; (d) a krizma elkészítése aromák olajjal való vegyítésével nagycsüörtökön.

E vegyítések az Ige megtestesülésének paradigmáját követve (az Isten Fia emberi testet vesz fel) a Szentlélek tevékenységére utalnak – az említett rítusok bemutatása Rá fókuszál.